

Oljan er ov bílig

Skal tað loysa seg at leita eftir nýggjum oljuleiðum, má prísurin á ráolju hækka heili 100 prosent. Tað heldur í hvussu er stjórin í A.P. Møller-Mærk, Nils Smedegaard Andersen. Á einum tíðindafundi í Singapore í gjár segði hann, at verandi oljukeldur eru í ferð við at torna upp, men at oljuprísurin má upp á 70 ella 80 dollarar fyri tunnuna, skal tað loysa seg at vinna olju úr stórum havdýpi. Í gjár var oljuprísurin um 37 dollarar fyri tunnuna. A.P.Møller-Mærsk útvinnur í lötuni meiri enn eina millión tunnur um dagin í Norðsjónum, Algeria, Kasakhstan og í Qatar.

16 ára gamal 15 mánaðir í varðhaldi

Mannarættindadómstólurin í Strasbourg skal nú taka støðu til, um tað er í lagi, at ein ungur grønlandingur hevur sitið 15 mánaðir í varðhaldi, skuldsettur fyri at hava myrt eina 85 ára gamla kvinnu í Aalborg. Maðurin var bara 16 ár, tá hann bleiv settur í varðhaldið, og fleiri halda, at hann hevur sitið alt ov leingi har og hava tí sent málið til Strasbourg. Tann ungi maðurin hevur játtað, at hann drap ta 85 ára gomlu Gerdu Møller, og drápsmálið kemur fyri rættin tann 27. januar.

Skuldin ávirkar ikki kappingarførið

At føroysku oljufeløgini eru farin frá einki at skylda til at skylda millum 130 og 150 milliónir krónur, tá tey skiftu eigarar, hevur ikki ávirkað kappingarførið hjá oljufeløgnum stórvegis. Tað heldur Niels Juul Nattestad, stjóri í Statoil, sum metir fyrimunirnar størri enn vansarnar við at vera á føroyskum hondum

OLJUPRÍSIR

Rógvi Nybo
rogvi@sosialurin.fo

Fyri 14 mánaðum síðani, tann 11. november í 2007, keyptu føroyskir íleggjarar Statoil Føroyar frá norska felagnum Statoil ASA gjøgnum ognarfelagið Megd. Síðan keypið er prísurin á ráolju lopin frá 94 dollarum fyri tunnuna, upp á 145 dollarar fyri tunnuna, fyri síðan at kollapsa heilt niður á umleið 40 dollarar fyri tunnuna, sum prísurin hevur verið seinasta mánaðin.

- Hesin túrin, har oljuprísirnir fyrst eru farnir á flog, og síðan eru kollapsaðir fullkomiliga, hevur verið ein rættilig stressroynd, sum eg tó haldi at vit hava staðið, sigur Niels Juul Nattestad.

Stóri spurningurin seinastu tíðina hevur verið, hvørt føroysku oljufeløgini hava megnað at fylgt prísinum á brennievni nóg væl niðureftir eisini.

Meðan prísurin á ráolju stóð í stöðugum vøkstri, vuku prísirnir á brennievni til bilar eisini, tó ikki í heilt sama lutfalli. Síðan juli mánað, og serliga síðan september, er prísurin á ráolju kollapsaður, og samstundis eru prísirnir á brennievni til bilar eisini farnir, tó heldur ikki í heilt sama lutfalli prísurin á ráolju.

Tað er júst hetta seinasta, ið veruliga hevur fingið fólk upp úr stólinum. Tað at

Frá at ongum skylda nakað, skylda føroysku oljufeløgini nú allan keypsprís - millum 130 til 150 milliónir vilja góðar keldur vera við. - Henda skuldin setir okkum ikki undir trýst, nú tá prísirnir eru dalaðir, sigur Niels Juul Nattestad, stjóri í Statoil

Mynd: Jens Kr. Vang

vit kunnu siggja prísir á ráolju kollapsa, meðan prísirnir á brennievni til bilin lutfalsliga spakuliga kvinkar seg niðureftir.

Eftir standa vit, sum gjalda, uttan at hava nakra logiska frágreiðing til, hví so er.

Skuldin ávirkar ikki

Áðrenn føroyskir eigarar fingur ræðið á Statoil í Føroyum, var felagið undir norska Statoil ASA. Hetta merkti fyri føroyska dótturfelagið, at teir helst skuldu keypa sína olju frá Statoil, og at tá árið var liðugt, skuldu teir avrokna til móðurfelagið.

- Tað kundi vera ein fyrimunur, men tað kundi eisini vera ein vansi, at vit gjarna skuldu keypa okkara olju frá Statoil. Tað kundi jú verið, at vit fingur oljuna biligari frá onkrum øðrum oljueinsiverki, greiðir Niels Juul Nattestad frá.

Sosíalurin hevur frá góðum keldum fingið at vita, at keypsprísurin á Shell liggur millum 130 til 150 milliónir, og at prísurin á Statoil var umleið tann sami. Hetta

merkir, at frá ongar pengar at skylda, skulu bæði oljufeløgini nú forrenta keypsprísir aftur. Men hetta ávirkar ikki kappingarførið sambært Niels Juul Nattestad.

- Um tú so er einar 20 milliónir viðsiðunaav, so eru tað stadigvekk nógvir pengar, og tað skal sjálvandi gjaldast aftur. Men henda skuldin setir okkum ikki undir trýst, nú tá prísirnir eru dalaðir. Men ein munur er eisini, at tá felagið nú er á føroyskum hondum, so verður avkastið eisini verandi í Føroyum, har tað í staðin skuldi avroknast til móðurfelagið, vísir Niels Juul Nattestad á.

Hann heldur eisini at fyrimunirnar eru stórir við at vera á føroyskum hondum.

- Fyri tað fyrsta, so verður avkastið verandi í Føroyum. Harnæst vóru vit áðrenn partur av næstan øllum, ið var felags í Statoil-samtakinum, eitt nú KT-loysnir, skeiðir, starvsfólkamenning og ymiskt annað. Hesar tænarastur keypa vit nú í Føroyum, og tað kastar eisini pening av sær til samfelagið, greiðir Niels Juul Nattestad frá.

Mannagongdirnar óbroyttar

Mannagongdin tá føroysku oljufeløgini skulu keypa olju er ikki øðrvísi nú, enn tá tey vóru undir móðurfeløgnum í Danmark og Noregi.

- Vit fingur ikki lagaligari prísir frá móðurfelagnum, bara tí at vit vóru partur av samtakinum eisini. Mann má keypa oljuna fyri tann rætta prís, og eingin fær serligar treytir. Tað kundi komið undir skattaspekulasjón, um teir lótu okkum oljuna biligari. Tað eru somu treytir nú, sum tað vóru tá, staðfestir Niels Juul Nattestad.

Tá føroysku oljufeløgini skulu keypa olju frá oljueinsiverkunum, mugu teir kunna vísa á stabilitet, at teir vinna pening, og at teir eru førir fyri at gjalda sínar rokningar. Tað hevur fremstu raðfesting, meðan kravið til nógdir hevur næstu raðfesting

- Kravið til stabilan aktivitet er ekstremt stórt. Men eisini nógdirnar hava sera nógv at siga. Um vit keypa ov lítið, tíma teir ikki at fáast við okkum, og keypa

vit ov nógv, verður prísflaksibiliteturin sera avmarkaður. Tað ræður um at finna eina balansu í miðjuni, sigur Niels Juul Nattestad.

Aðrar mekanismur ávirka

Um vit hyggja nærri at gongdini á prísinum á brennievni, og samanbera hann við gongdini á prísinum á ráolju, siggja vit at lutfallið á prísvekslunum ikki er tað sama.

Tann 22. september í 2006 kostaði ein oljutunna

353,61 krónur, svarandi til 60,55 dollarar. Sama dag kostaðu bensin og diesel ávikavist 7,63 krónur og 6,09 krónur fyri liturin.

Tann 3. juli í 2008, tá prísurin á ráolju var hægstur, kostaði ein oljutunna 690,13 krónur, og er tað ein vøkstur á 95,2 prosent. Sama dag kostaðu bensin og diesel ávikavist 10,44 krónur og 9,66 krónur, og er tað ein vøkstur á ávikavist 37 prosent og 58,6 prosent.

Tann 9. januar í 2009 kostaði ein oljutunna 222,36 krónur, svarandi til 40,83 dollarar og eitt fall á 67,8 prosent frá 3 juli. Sama dag kostaðu bensin og diesel ávikavist 7,25 krónur og 6,14 krónur fyri liturin, svarandi til eina minking á ávikavist 30,6 prosent og 36,4 prosent.

Útfrá hasum tølunum siggja vit at prísurin á brennievni til bilar fylgir trendinum, men ikki veksur ella minkar líka skjótt sum prísurin á ráolju.

- Tað eru eisini nakrar aðrar mekanismur sum spæla inn, tá vit tosa um diesel og bensin. Um vit hyggja aftur til eitt nú 2002, so kostaðu bensin og diesel ávikavist 4,60 krónur og 7,43 krónur fyri liturin. Men síðan er eftirspurningurin eftir diesel eksploderaður, og tí er prísurin á diesel eisini munandi hægri í dag, enn hann var tá, sjálvt um prísurin á bensin er umleið tann sami. Men við dagsins prís, so haldi eg at vit enn eru kappingarførir, staðfestir Niels Juul Nattestad.

Prísirnir á brennievni eru hvørki vaksnir ella minkaðir líka skjótt sum prísurin á ráolju. Tó hava teir fylgt trendini, men lutfalsligi vøxturin er ikki tann sami